

Haderslev

HADERSLEV
AKTIVE MED HJERTE OG VILJE

Haderslev

politiske pejlemærker på sundhedsområdet

Indledning

Haderslev Byråds 3 politiske pejlemærker på sundhedsområdet

Haderslev Byråd har vedtaget 3 politiske pejlemærker, som frem til udgangen af 2021 skal være retningsgivende for arbejdet på sundhedsområdet i Haderslev Kommune. Det betyder ikke, at arbejdet ophører i 2021. Tværtimod indebærer de politiske pejlemærker nogle fokusområder, som strækker sig langt ud i fremtiden. Det gælder ikke mindst forebyggelsesopgaven på børn- og ungdomsområdet.

De politiske pejlemærker er formuleret på baggrund af de aktuelle vilkår og udfordringer på sundhedsområdet, som i særlig grad kræver politisk fokus og prioritering de kommende år. Det drejer sig bl.a. om rygning, overvægt og ensomhed, det stigende antal ældre borgere med mange og langvarige sygdomsforløb, samt det forhold, at menneskers sundhed og helbred i stadig stigende grad er betinget af deres sociale position.

Med de politiske pejlemærker ønsker byrådet at bidrage til opfyldelse af FN's verdensmål 3: "Sikre et sundt liv for alle og

sikre trivsel for alle aldersgrupper." Det indebærer, at vi tør betragte sundhed som noget andet og mere end fraværet af sygdom. Derfor skal samarbejdet om sundhed i Haderslev Kommune være baseret på et bredt og positivt sundhedsbegreb, som også omfatter mental sundhed og trivsel. Det er et ambitiøst mål, som kræver et tæt samarbejde og fælles politisk ejerskab.

Selvom Udvalget for Sundhed og Forebyggelse i praksis vil være tovholder på pejlemærkerne, så kræver det en fælles tilgang til sundhedsarbejdet på tværs af fagudvalg at lykkes. "Det dobbelte KRAM" skal være den tilgang, som definerer, hvordan vi arbejder med sundhed, trivsel og livskvalitet i Haderslev Kommune - ikke blot i den kommunale forvaltning, men også i samspillet med civilsamfundet.

Det dobbelte KRAM betyder, at vi udvider vores traditionelle opfattelse af sundhed til at omfatte mere end blot kost, motion, alkohol og motion (KRAM). Det handler i lige så høj grad om de fire mentale livsstilsfaktorer:

kompetencer, relationer, accept og mestring. Dette er væsentlige faktorer i forhold til at opretholde eller genskabe menneskers evne til at håndtere udfordringer i deres eget liv.

For hvert af de politiske pejlemærker er der fastsat en række indikatorer. Indikatorerne er målbare tegn på, om der - i overensstemmelse med det politiske pejlemærke - har fundet en udvikling sted. Hver indikator følges af et ambitionsniveau.

De 3 politiske pejlemærker samt de tilhørende indikatorer og ambitionsniveauer er beskrevet nedenfor. Afslutningsvis er der en kort uddybning af dels baggrunden for de politiske pejlemærker, dels den benyttede metode.

Fremme børn og unges sundhed

En god og tryk start på livet er afgørende for, hvordan man vokser op og formes som menneske. Derfor er børn og unges sundhed et klart fokusområde for byrådet. Haderslev Byråd vil med en styrket indsats overfor børn og unge arbejde for en vision om at skabe en sundere generation.

Vi ved, at sporerne til et godt, sundt og langt liv uden livsstilssygdomme og med høj livskvalitet lægges tidligt. Byrådet vil derfor sætte fokus på sundhedsfremme og forebyggelse og arbejde for at styrke børn og unges handlekompetencer.. Med en tidlig opmærksomhed på børn og unges livsstil vil vi sikre, at alle borgere i Haderslev Kommune vokser op med lige muligheder for at lykkes og trives, hvad enten man bor på landet eller i byen eller vokser op i en familie med mange eller få ressourcer.

Det gør vi ved at skabe rammer, som gør det sunde

valg til det lette valg - både for børnene og for deres forældre. Det handler ikke kun om at forebygge overvægt og rygestart, men i lige så høj grad om at skabe muligheder for at trives og for at indgå i meningsfulde fællesskaber i fritiden.

Ligesom blandt de voksne ser vi en generel forværring af sundhedstilstanden blandt børn og unge. Sundhedsplejens målinger viser bl.a., at 13,8 % var overvægtige/ svært overvægtige ved indskolingsundersøgelsen, og at 21,6 % var overvægtig/svært overvægtig ved udskolingsundersøgelsen. Udfordringerne er også mentale. Således oplever ungdomsuddannelserne, at de primære sundhedsmæssige udfordringer blandt de unge mennesker, der påvirker deres mulighed for succesfulde uddannelsesforløb, er mentale.

Indikator	Ambitionsniveau	Udgangspunkt
Andel af overvægtige/svært overvægtige børn og unge	Indskoling (6-8 år): 10,8% Udskoling (14-16år): 16,5% Jf. Sundhedsaftalen 2019 -2023 Opfølgning: årlig	Indskoling: 13,8% Udskoling: 21,6% Jf. Den nationale børnedatabase
Andelen af 3-årige uden fyldninger i tænderne	Fastholdelse af 2018-niveau samt fastholdelse af niveau over lands- og regionsgennemsnittet Opfølgning: årlig	96,3% (2018)
Andelen af 15-årige uden fyldninger i tænderne	Forbedring i forhold til 2018-niveau samt fastholdelse af niveau over lands- og regionsgennemsnittet Opfølgning: årlig	67,3 % (2018)
Trivsel i folkeskolen	Forbedring i forhold til Trivselsundersøgelse 2018 Opfølgning: årlig	0. - 3. klassesettrin: score 4 (ud af 5) 4. - 10. klassesettrin: score 3,8 (ud af 5) Jf. Trivselsundersøgelse 2018
Andelen af elever (4.-9. klasse), der aldrig eller sjældent føler sig ensomme	Forbedring i forhold til Trivselsundersøgelse 2018 Opfølgning: årlig	81,5 % i gn.snit. (4. - 9. klasse) Jf. Trivselsundersøgelse 2018
Andel af børn og unge, der opnår normalvægt*	60 % Opfølgning: ultimo 2019	15 % Jf. midtvejsevaluering 2018
Andel af børn og unge, der reducerer deres grad af overvægt*	80 % Opfølgning: ultimo 2019	73,8 % Jf. midtvejsevaluering 2018
Andel af ungdomsuddannelser, der har indgået partnerskabsaftale med udvalget om røgfri fremtid	100 % Opfølgning: ultimo 2019	12,5 % (marts 2019)
Andel af skoler, der har indført forebyggende undervisning (rygning) i 6. til 9. klasse	100 % Opfølgning: ultimo 2019	64 % (skoleåret 2017/2018)

*Knytter sig konkret an til behandlingstilbuddet "Sunde Spirer"

Fremme den sociale og geografiske lighed i sundhed

Den sociale ulighed i sundhed er steget over de sidste 20 år. Det betyder, at menneskers sundhed og helbred i stadig stigende grad er betinget af deres sociale position. Haderslev Byråd vil skabe rammerne for, at alle borgere i Haderslev Kommune kan leve et liv med stor livskvalitet - uafhængigt af, hvor man bor, hvor meget man tjener og hvilken uddannelsesmæssig baggrund, man har. Det gør vi ved dels at skabe let og lige adgang til sundhed og sundhedsydelser, dels ved i særlig grad at understøtte de borgere, som i perioder af deres liv kan betegnes som sårbare, hvad enten dette handler om sygdom, arbejdsløshed, ensomhed, stress eller helt andre forhold.

Vi vil arbejde for at styrke borgernes psykiske robusthed. Det er denne robusthed, der gør mennesker i stand til at udfolde sine evner, håndtere dagligdagens udfordringer og indgå i fællesskaber med andre mennesker. Mental sundhed har således positiv indflydelse på forebyggelse af sygdom og skærper evnen til at lære nyt, ligesom det mindsker frafald på ungdomsuddannelser og styrker tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Desværre er den mentale sundhed i forværring. Fra Sundhedsprofilen 2017 ved vi, at 13,5 % af borgerne i Haderslev Kommune oplever dårligt mentalt helbred. Det er en stigning fra 2010. Desuden ses en klar sammenhæng mellem mental sundhed og beskæftigelse. Blandt borgere i beskæftigelse har 7 % lavt selvværd, mens det gælder 23 % af de arbejdsløse og 26 % af førtidspensionisterne. Dette understøttes af Jobcenter Haderslev, som vurderer, at over 60 % af borgerne tilknyttet jobcenteret primært har mentale udfordringer.

Byrådet vil inspirere til fællesskaber og bevægelse. En natur- og udelivsstrategi skal sikre, at naturen ikke alene betragtes som en ramme for fysisk aktivitet, men i lige så høj grad som en mulighed for fællesskaber og oplevelser - for både borgere i kommunen og turister og på tværs af generationer, sociale skel og kulturelle forskelligheder.

Indikator	Ambitionsniveau	Udgangspunkt
Udarbejdelse af tværfaglig natur- og udelivsstrategi for Haderslev Kommune	Godkendelse i byrådet	
Andel der ofte føler sig nervøs og stresset	Forbedring i forhold til Sundhedsprofilen 2017 Opfølgning: 2021	15,5 % Jf. Sundhedsprofilen 2017
Andel der ofte føler sig uønsket alene	Forbedring i forhold til Sundhedsprofilen 2017 Opfølgning: 2021	6,4 % Jf. Sundhedsprofilen 2017
Andel af borgere med psykisk sygdom og tilknytning til arbejdsmarkedet	51 % Opfølgning: årlig	46,6 % (2017) Jf. De 8 nationale mål
Andel af borgere med somatisk sygdom og tilknytning til arbejdsmarkedet	82 % Opfølgning: årlig	79,3 % (2017) Jf. De 8 nationale mål
Andel af unge med psykiske lidelser og tilknytning til en uddannelse *		

* Måltallet fastsættes, når første måling på indikatoren offentliggøres, forventeligt medio 2019.

Fremme sundheden blandt ældre borgere

Vi bliver stadig flere ældre. I 2025 forventes der i Danmark at være dobbelt så mange ældre over 74 år, som der var i 2015. Dette gælder også i Haderslev Kommune, hvor der tilmed gennemsnitligt er flere ældre og færre unge. Ligeledes skønnes det, at der i 2025 vil være 60 % flere borgere med de mest udbredte kroniske sygdomme, end der var i 2013. Det betyder alt andet lige, at flere og flere af kommunens borgere vil opleve komplekse behandlingsforløb, som indebærer kontakt med både egen læge, sygehuse og et eller flere kommunale tilbud.

Haderslev Byråd vil arbejde for, at borgerens møde med sundhedsvæsenet og overgangene mellem sundhedsvæsenets sektorer bliver så let og gnidningsløs som muligt. Det stiller krav om et styrket samarbejde og større omfang af koordinering på tværs af sektorer (regioner, kommuner, almen praksis etc.), men også på tværs af fagpersonale i kommunerne for at sikre gode og gennemskuelige patientforløb.

Etableringen af sundhedscentrene i Haderslev Kommune er et led i visionen om at styrke det nære sundhedsvæsen

under særlig hensyntagen til kommunens mest sårbare borgere og for de ældre, som kan have svært ved at transportere sig til behandling udenfor kommunens grænser. Sundhedscentrene skal være omdrejningspunktet for et styrket samarbejde og koordinering mellem sundhedsvæsenets aktører med henblik på at sikre gode, sammenhængende og meningsfulde forløb for borgerne.

Byrådet ønsker frem mod 2021 at understøtte det etablerede samarbejde i regi af Sundhedscenter Haderslev, men ønsker samtidigt at understøtte, at visionerne omkring udvikling af nære sundhedstilbud og nye samarbejdsformer i stigende grad også afprøves i Vojens og Gram, eksempelvis i et tæt samspil med lokale initiativer, lokale praktiserende læger, frivillige etc. Samarbejdet om Sundhedscenter Haderslev skal på den måde fungere som afsæt for at afprøve nye samarbejdsformer - ikke alene mellem kommune og region, men i lige så høj grad mellem kommune og civilsamfund, herunder ikke mindst frivillige foreninger og pårørende.

Indikator	Ambitionsniveau	Udgangspunkt
Forebyggelige indlæggelser af ældre borgere	3,5 % Jf. Sundhedsaftalen 2019-2023 Opfølgning: årlig	4,9 % (2017) Jf. De 8 nationale mål
Akutte indlæggelser af KOL-patienter	38 % Jf. Sundhedsaftalen 2019-2023 Opfølgning: årlig	49 % (2017) Jf. De 8 nationale mål
Akutte indlæggelser af diabetes patienter	27 % Jf. Sundhedsaftalen 2019-2023 Opfølgning: årlig	33 % (2017) Jf. De 8 nationale mål
Tilfredshed på genoptræningsområdet	90 % af borgerne i en brugerundersøgelse skal være tilfreds/meget tilfreds Jf. Kvalitetsstandard på genoptræningsområdet Opfølgning: årlig	92,2 %
Borgertilfredshed *		

*Knytter sig konkret an til projekt "Styrket indsats til borgere med KOL" (målepunkter forventes fastlagt medio 2019) samt pilotprojekterne i det udvidede samarbejde om Sundhedscenter Haderslev med fokus på hhv. KOL og diabetes (målepunkter forventes fastlagt inden udgangen af 2019).

Processen

Processen henimod formuleringen af de politiske pejlemærker blev indledt i foråret 2018. Her påbegyndte Udvalget for Sundhed og Forebyggelse en afdækning af de aktuelle vilkår og udfordringer på sundhedsområdet. Udvalget har i den forbindelse identificeret en række udfordringer, som i særlig grad kræver politisk fokus og prioritering de kommende år.

Det drejer sig om:

- En generel forværring af borgernes sundhedsadfærd. Sundhedsprofilen 2017 viser, at udviklingen på de fleste parametre går i den forkerte retning, hvad angår de kendte risikofaktorer, i særlig grad rygning og overvægt.
- En svækkelse af den mentale sundhed - ikke mindst blandt unge. Desværre ses en klar sammenhæng mellem mental sundhed, uddannelse og beskæftigelse.
- Et stigende antal ældre borgere med komplekse og flere samtidige og langvarige sygdomme. Det medfører, at kommunerne i stadig stigende grad vil overtage en række af de behandlende og specialiserede opgaver, som tidligere var placeret på sygehusene.
- En stigning i antallet af borgere med kroniske sygdomme. Det skønnes bl.a., at der i 2025 vil være 60 % flere borgere med de mest udbredte kroniske sygdomme, end der var i 2013.
- En forværring af den sociale ulighed i sundhed over de sidste 20 år: udsathedet for sundhedsrisici og sygdom stiger i takt med, at den sociale position falder.

Det står klart, at udfordringerne på sundhedsområdet er så store og allestedsnærværende, at det kræver et tæt samarbejde og et fælles ejerskab at løse dem. Derfor har Udvalget for Sundhed og Forebyggelse afholdt en række uformelle kaffemøder med sine samarbejdspartnere, herunder de øvrige politiske udvalg, kommunens foreninger og frivillige, uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv. På kaffemøderne blev det drøftet, hvordan der i fællesskab kan sikres trivsel og livskvalitet for borgerne i Haderslev Kommune. Drøftelserne på kaffemøderne har på den måde været med til at kvalificere og nuancere de politiske pejlemærker.

Indikatorer og ambitionsniveau

For hvert af de politiske pejlemærker er der fastsat en række indikatorer. Indikatorerne er målbare tegn (eller indikationer) på, om der - i overensstemmelse med det politiske pejlemærke - har fundet en udvikling sted. Hver indikator følges af et ambitionsniveau.

I det omfang at de politiske pejlemærker er enslydende med visionerne i Sundhedsaftalen 2019-2023 i Region Syddanmark vil indikatorer og ambitionsniveauer i vid udstrækning lægge sig op af målsætningerne heri. Desuden vil indikatorerne så vidt muligt tage udgangspunkt i valide og genkendelige målinger, som forventes at blive gentaget i indeværende valgperiode. Det drejer sig ikke mindst om den regionale sundhedsprofil, "Hvordan har du det?" Disse kendte målinger vil på den måde udgøre udgangspunktet for vurderingen af effekt.

Der knytter sig imidlertid visse udfordringer/begrænsninger til arbejdet med effekter og indikatorer. Effekter er således ikke noget, som byrådet skaber på egen hånd. Effekter skabes i høj grad i et samspil mellem kommunens borgere, foreninger, erhvervsliv, politiske udvalg etc. - og under konstant påvirkning af ydre omstændigheder, som byrådet ikke selv har kontrol over, fx lovgivning, teknologi og økonomi. Det betyder, at det kan være vanskeligt at sige med sikkerhed, om det er kommunens indsats, der er skyld i effekterne. Heri ligger også en erkendelse af, at byrådet på de fleste områder er afhængige af et tæt samarbejde mellem bl.a. fagudvalgene, og at ansvaret på de fleste områder vil være delt mellem flere udvalg og parter.

Haderslev Kommune
Social og Sundhed
Haderslev Kommune
Christian X's Vej 39
6100 Haderslev